

Jizerské hospody 2014

na dobových pohlednicích s texty Kláry Hoffmanové

Když se řekne hospoda, zní to všelijak. Zeptejte se třeba pana ženicha a hned vám potvrdí, že je to instituce velice potřebná a každodenní návštěvy hodná. A co na to panna nevěstinka? Buďte rádi, že jen pevně semkla rty. Protože kdyby vám pověděla to, co hned zítra stran hospody řekne tomu svému, pěkně by vás hlava brněla! Ale zkuste si s tím slůvkem pohrát. Zkusme ho nazvat nějak jinak.

Už taková hospůdka zní teple a útulně. Šenk zase středověce a bouda nebo chata s přídavkem turistická nebo horská romanticky. A když popustíte uzdu fantazii naplno, zrodí se hotel, restaurace, vinárna, nebo dokonce penzion. Každé to slovo nese v sobě něco jiného, ale jejich původ je zase v té obyčejné hospodě. Jenže ona taková pořádná a poctivá hospoda vůbec není obyčejná. Jestli mi to nevěříte, obujte pořádné boty a pojdte s námi.

Provedeme vás po Jizerských horách a ukážeme vám hospody, hospůdky, šenky, boudy, hotely, vinárny a penziony, které tu v letech minulých, dokonce ve staletích minulých, usnadňovaly a zpříjemňovaly lidem život.

Mezi první patří formanské hospody, sloužící hlavně formanům a jejich koním dopravujícím po ne zrovna nejlepších cestách nejrůznější zboží. Když formani začali vozit i pasažéry, vznikly zájezdní hostince uspokojující i náročnější hosty. Rozvoj turistiky podnítil vznik horských a turistických chat a bud, které nejednou zachránily lehkovážným turistům život. A pro ty turisty, kteří zas tolik netoužili po romantice, ale po pohodlí, vyrostly u silnic hotely, mnohdy s restauracemi a vinárnami.

A protože nejen chlebem živ jest člověk, jsou Jizerské hory protkány sítí drobných hospod a hospůdek, ve kterých se nejen čepovalo pivo a kořalička, mnohdy k velké nelibosti místních dam, ale které byly často kulturními centry obcí. Vznikaly tady nejrůznější spolky, hrálo se tu divadlo, někdy se tu dokonce i promítaly filmy.

Zkrátka. Hospoda jako taková je instituce prospěšná a potřebná, a jestli je občas něco v nepořádku, tak ONA za to opravdu nemůže. Chyba bude někde jinde, že?

Klára Hoffmanová

Jizerské hospody 2014

Příprava tisku studio Kazi a Jan Balda, návrh obálky Kazi Štelzigová, vytiskla tiskárna Glos Semily.

Pohlednice zapůjčil a cennými radami ochotně přispěl Petr Kurtin, texty napsala Klára Hoffmanová.

Vydává a prodává nakladatelství Buk Píchovice, telefon 483 399 248, e-mail: buk@nabuk.cz, www.nabuk.cz

Hotel Praha v Jablonci nad Nisou

1901

Ne každý návštěvník Jizerských hor toužil přespát v horských boudách. Ti náročnější vyrazili na výlety z hotelu Geling založeného roku 1879. Do roku 1944 vlastnili hotel potomci jeho zakladatele Gustava Gelinga. Potom ho prodali Hermannu Winklerovi, kterému byl 1946 zkonfiskován. Jméno Praha dostal v roce 1945. V době svého vzniku nabízel hotel stáje pro padesát koní a parkování pro odpovídající počet povozů. Není divu, neboť hotelový areál disponoval restaurací, pokoji a velkým, bohatě zdobeným sálem, ve kterém bylo i jeviště, takže poskytoval nejenom ubytovací a stravovací služby, ale do roku 1907 suploval i funkci koncertního sálu a divadla.

1902

Hotel Sklář v Desné

Hotel Sklář byl od svého vzniku známým stánkem kultury. Dodnes se tu pořádají koncerty, hraje se divadlo. Ochetnické i profesionální. Mládež se zde učí základům společenského chování v tanečních. Ale hlavně tu nejrůznější spolky a organizace pořádají plesy. A uspořádat takový ples, to není jen. Musí se zajistit nejrůznější služby, většinou z řad dobrovolníků. Jenže ne každá služba je stejně ceněná, k některým abyste hledali člověka světa kraj a o některé je rvačka, takže může dojít i k takovéhle stížnosti: „To je zajímavý, já tady už tři roky meju nádobí a postup žádný. A vona přijde poprvé a hned jde vařit kafe!“

1902

Liberecká výšina

V letech 1900–1901 vyrostl na vrchu Kovadlina nebo taky Kovářský kámen žulový hrad. Postavil jej Heinrich svobodný pán von Liebieg. Nikoli jako rodové sídlo, i když na vrcholku kopce vyhlíželo opravdu impozantně, ale ihned po dokončení jej předal do správy Německému horskému spolku pro Ještědské a Jizerské hory. Dne 1. září 1901 byl otevřen pro veřejnost. Výšina, s výletní restaurací a rozhlednou, byla oblíbeným cílem výletů ještě dlouho po druhé světové válce. V 60. letech prošla velmi necitlivou rekonstrukcí a sloužila jako nóbl podnik s nechvalnou pověstí. Nynější majitel provedl její celkovou obnovu a ta jí jistě vrátí její půvab a důstojnost.

1907

Hostinec U Jarního údolí v Ruprechticích

Hostinec měl sice romantické jméno, ale nikdo z místních mu tak neřekl. Podle majitele, pana Franze Proházky, se tu říkalo U Procházky. Hostinec stál na dně údolí u cesty ke kostelu Neposkvrněné Panny Marie Královny andělů U Obrázku v Ruprechticích, které bylo významným poutním místem. Asi 100 metrů od kostela vyvěrala studánka s léčivou vodou. Jarní údolí se v 50. letech stalo skládkou komunálního odpadu pro Liberec, ale kostel vysvěcený pravděpodobně 20. června 1909 stojí dodnes, i když v roce 1977 bylo rozhodnuto o jeho demolici. Po generální opravě byl znovu vysvěcen 22. 8. 1998.

Brand. Gasthaus Amerika.

Hostinec Amerika ve Žďáru

1908

Hostinec Amerika už dnes nenajdete. Stával na hranicích Desné a Žďáru hned za mostem. Hospoda fungovala pod vedením starých německých manželů, z nichž pán neuměl slovo česky, až do roku 1945. Bylo to prý velmi příjemné místo a lidé tam rádi chodili. Jestli to mělo něco společného s tím, že zde svoje služby poskytovala i nájemná děvčata, těžko říct. Ale prý to tak v té době chodilo v téměř každé hospodě v okolí. Po válce byla hospoda zrušena. V 60. letech sem jezdil na dovolenou jakýsi německý občan. Mezi lidmi se vyprávělo, že je to atomový vědec, který chalupu dostal za zásluhy. Po jeho smrti objekt postupně chátral a nakonec byl stržen.

*Gruss aus Ober-Polaun i. Isergehirge.
Johann Austel's Restaurant.*

1908

Hotel Slávie na Horním Polubném

Restaurant Johana Austla stál v Horním Polubném ještě v 90. letech 20. století. Sice už jenom jako ruina, ale stále impozantní. Že zde fungovalo řeznictví, není nic výjimečného, ale u tohoto hostinství fungovalo i povoznictví. V dobách, kdy hotel provozovali manželé Neumannovi, si jejich dcera vzala pana Hübnera a právě ten zde zřídil povoznictví. A to nikoli povoznictví le-
dajaké. Součástí jeho vozového parku byly i dva smuteční kočáry, a dokonce i pohřební saně. Z malé verandy, která byla otevřená v letních měsících, byl nádherný výhled na Tanvaldský Špičák.

Chata na Špičáku v Albrechticích

1908

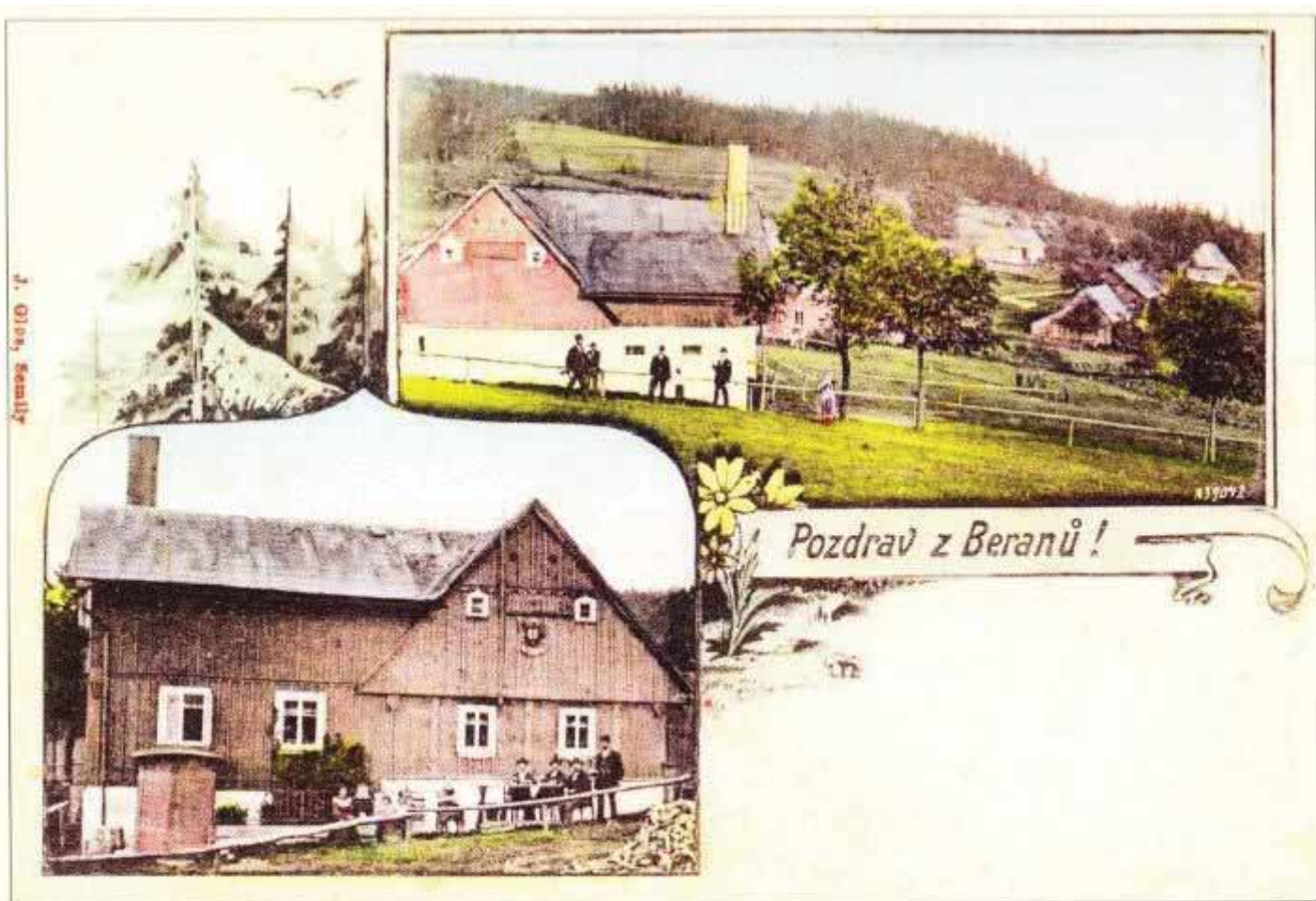
V roce 1889 byly vrcholové žulové kameny upraveny tak, aby se na ně mohlo bezpečně vystoupit. Tehdy vznikla myšlenka postavit zde rozhlednu. Místo ní tu vyrostl horský výčep, který v roce 1905 vyhořel. Na jeho místě byla 15. července 1907 otevřena horská bouda, která měla svým výdělkem částečně krýt náklady na stavbu rozhledny. To se sice nepodařilo, ale členové místní sekce horského spolku se zadlužili, rozhlednu postavili a 4. července 1908 slavnostně otevřeli. Za rok ke kamenné věži přistavěli chatu se secesními okny. Dnešní podoba chaty na Špičáku je dána rozsáhlou přestavbou z let 1929–1930.

Pozdrav z Údolí Naděje

1908

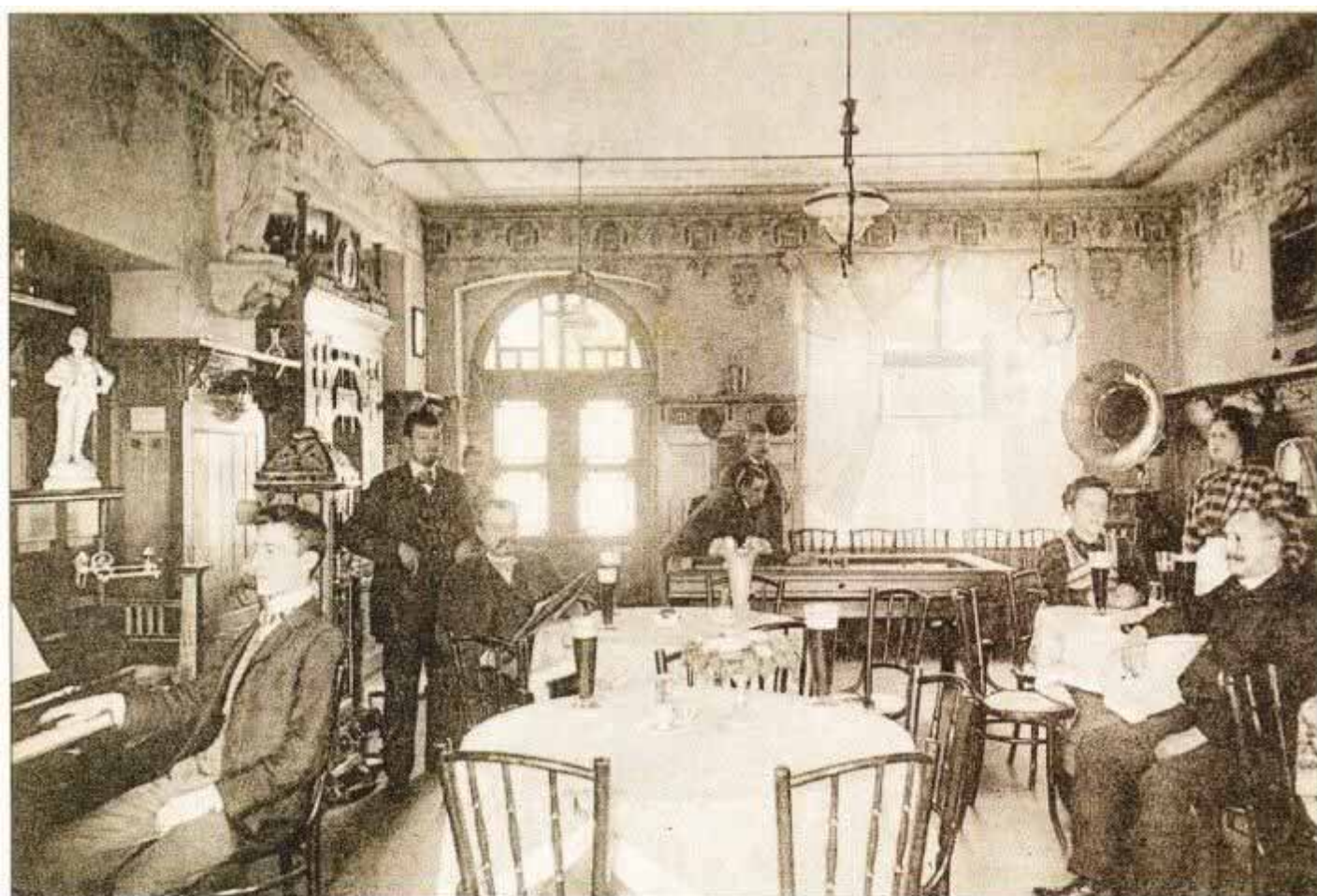
Nádherné pojmenování si toto místo vysloužilo v roce 1796, kdy tu byla postavena sklárna. Naději zde nacházeli skláři a všichni ostatní, jejichž živobytí se sklárnou nějak souviselo, až do roku 1884, kdy vyhořela. Protože celá enkláva ležela na levém břehu Jizery, patřila nejprve Prusku a později Polsku, stejně jako osada Mýtiny ležící na kopci nad Údolím Naděje. K Československu bylo celé území připojeno 14. února 1959 výměnou za stejně velké území u Kacířské skály. Stejně jako na Mýtinách byla i zde většina domů po konci druhé světové války zbourána. Dnes stojí jen dva a v obou jsou penziony poskytující zázemí především návštěvníkům Skiareálu Mýtiny.

1909

Hostinec v Beranech

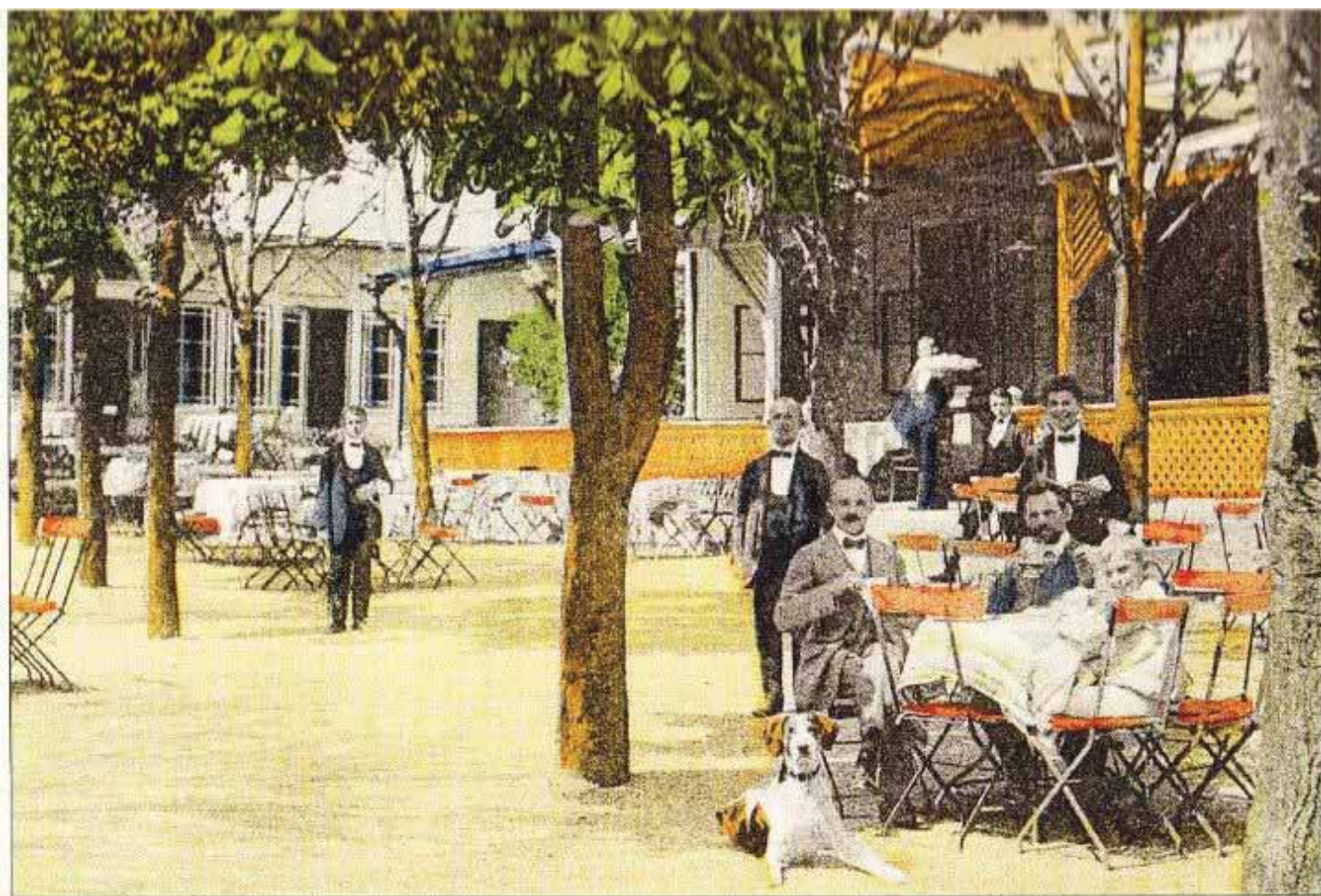
Dnešní penzion Berany je stejně utopený v lesích u křižovatky Horní beranské cesty a cesty od huťské sklárny na Smržovku jako jeho předchůdkyně lomařská hospoda. Ale rozdíl mezi nimi je převeliký. No, jen si představte, že by se tam dnes objevil kamenický učedník s trakařem a chtěl koupit 50litrový sud piva. A přece to tak kdysi chodívalo. To totiž když v lomech na černostudničním hřebeni někdo něco slavil, dal peníze a k obědu se koupil sud. Učedník pro něj musel jet po mizerné cestě půl hodiny do Beran a zase půl hodiny zpátky, ale abyste si nemysleli... Pít pak mohl zadarmo. Poněvadž kameníci měli tvrdé ruce, ale měkké srdce.

1909

Interiér restaurace U Zastávky

Na tomto snímku vidíte, že se pan Herbig snažil, aby jeho restaurace poskytovala hostům co největší pohodlí a aby se tu cítili dobře. To poslední se povedlo nejen jemu, ale i jeho následovníkům. Když koncem minulého století vznikla potřeba vyměnit okna, protože ta z dob pana Herbiga už vážně nesloužila tak, jak by okna sloužit měla, štamgasti v hrůze, že by mělo být nějaký čas zavřeno, uspořádali akci „Z“ a okna vyměnili za plného provozu. Takže jedna parta bourala a zdíla a druhá statečně popíjela zlatavý mok a radila. Pak si to vyměnily a výměna oken proběhla v naprosté spokojenosti v rekordním čase s minimem prachu a nepořádku.

1909

Restaurace Nový domov aneb „U Vopic“ v Liberci

Tato romantická hospůdka se proslavila mnoha nepublikovatelnými příběhy, které dosud žijí v paměti lidí ještě poměrně mladých. Těžko říct, zda její lidový název pochází od toho, že stála hned vedle areálu zoologické zahrady, nebo od toho, kolik „vopic“ odsud zvláště mládež odtahala na svých zádech. Její původní název však byl Heimatsthal, po druhé světové válce Nový domov, a jak je vidět na dobové pohlednici, její majitel Heinrich König se opravdu snažil, aby se tu jeho hosté cítili jako doma. V inzerci lákal na „ranní kávu v prosluněném tichu“, kterou doplňoval zákusky z vlastní cukrárny.

1909

Restaurace U Zastávky v Tanvaldě

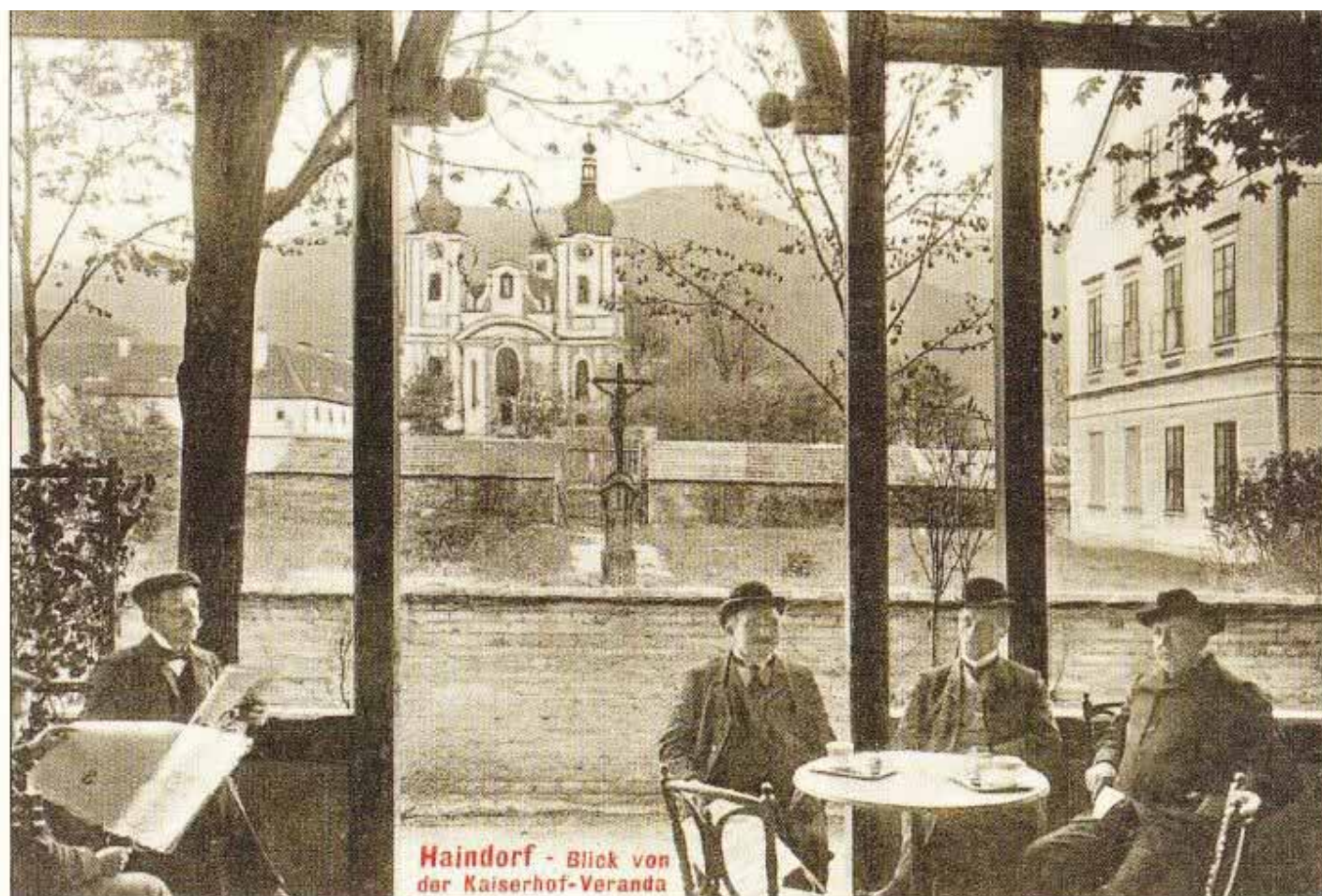
Herbigova restaurace a kavárna U Zastávky stojí u železniční stanice Tanvald zastávka dodnes a dá se říct, že i v téměř nezměněné podobě. V roce 1909 lákala hosty na trutnovské a plzeňské pivo, výbornou kuchyni a noclehy se snídaní. V 70. letech minulého století byla oblíbenou hospůdkou studentů místního gymnázia. Byly to sice vody zakázané, nicméně hojně navštěvované. Gymnázium je nedaleko, ale podle starého zlatého pravidla, že pod svícem bývá největší tma, se sem chodilo za školu a málokdy to prasklo. Svého času tu pobýval i současný ředitel jedné z jabloneckých středních škol. A podívejte, kam to dotáhl.

1912

Karbaníci

Dvaatřicet loupežníků, tak se říkávalo kartám, protože nebyly tak nevinnou zábavou, jak by se zdálo. Například v jednom zájezdním hostinci se zastavil muž jedoucí z trhu. Hrál s hostinským karty. Jestli prohrál všechny peníze a chtěl je zpět, nebo to bylo opačně, se už nikdo nedozví. Jisté je jen to, že ho ráno dovezli jeho koně domů mrtvého a bez peněz. V hospodě se dušovali, že od nich odjel živý a s plnou portmonkou. Ale... rodinu hospodského opustilo štěstí. Objevila se bezdětnost či narození postižených dětí, tragická úmrtí v mladém věku a ze vzkvétajícího rodu zbyla jen rodinná hrobka. Že by to, co se traduje o božích mlýnech, byla pravda?

Na verandě hotelu Perun v Hejnicích

1913

Tento poklidný pohled na průčelí hejnického chrámu Navštívení Panny Marie je z verandy bývalého hejnického hotelu Kaiserhof, později překřtěného na hotel Perun. Proč zrovna pohanské jméno blízko místa tak svatého? Možná to byla reakce na onen Kaiserhof, neboť Perun byl za časů pohanských veliký bůh bouře, ochránce úrody a pán všech slovanských národů, takže se jaksi předpokládalo, že po pádu Rakousko-Uherska bude lepším patronem pro hotel než císař (Kaiser). Možná tehdy měli zvolit jméno proroka Eliáše, který je křesťanskou obdobou Peruna. Tomu by třeba sousední Panna Marie podala pomocnou ruku a hotel by nebyl v roce 2010 zbourán.

Radium-Kur-Hotel, Kunnersdorf bei Reichenberg i. B.

Hotel Radium v Liberci-Kunraticích

1913

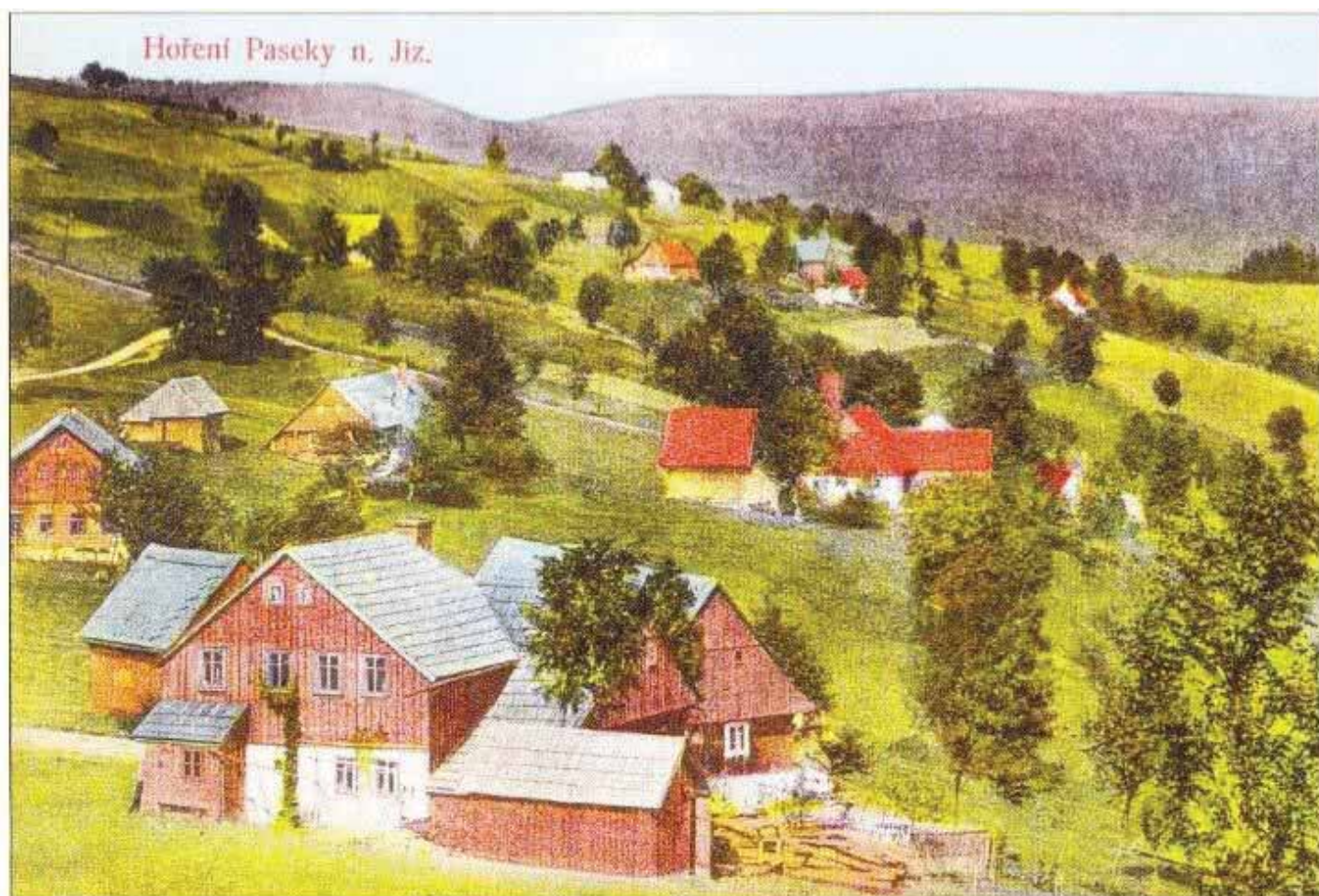
Počátkem minulého století vzniklo na konci Harcovského údolí rozsáhlé hospodářství, kde si chovali kravičky pro mléko, pěstovali vlastní zeleninu, měli tam ovocný sad a malý rybníček s rybami. Už před první světovou válkou tu bylo něco, čemu dnes říkáme ekofarma. Později bylo hospodářství přeměněno na penzion, který poskytoval ozdravné a léčebné kúry zájemcům z řad movitých občanů. Proslulé byly koupele ve vodě z pramene radioaktivní vody, které se doporučovaly zejména k léčbě dny a revmatismu. Po roce 1945 se provoz omezil na hotelové služby a později z budovy hotelu vznikl učňovský internát.

Příchovická hospoda Erwina Preusslera

1914

Na Příchovicích pod kostelem, tam, kde začíná cesta na Dolní Rejdice, jsme už skoro v Krkonoších. A tak otevřme dveře hospody, které se dnes říká Jičínská chata, a podívejme se, co tu mají dobrého na zub. No jo, kyselo. Že dneska zrovna nemáte čas vyrazit na Příchovice? Nic se neděje. Stačí, když si v nejbližším pekařství koupíte kvásek, recept příkládám, a můžete si tu dobrotu udělat doma. Chlebový kvásek namočený přes noc ve vodě se rozkvedlá a zavaří do vroucí vody. Výsledkem by měla být krémovitá polévka příjemně nakyslé chuti. Jako vložka se do ní dávají nářídko míchaná vejíčka na cibulce. Cibulka musí být osmažená dozlatova!

1914

U Hrůzů pod Prdečkem

Dle pamětníků to byla právě tahle chalupa pod hospodou Na Perličku, které se kdysi říkalo U Hrůzů, protože pan Koldovský, který tam bydlel, vždycky když se něco dělo, vzdychal: „To je hrůza.“ A všichni Koldovští byli samozřejmě Hrůzovi. Hospoda měla s Hrůzovými společnou přípojku elektřiny. Kdykoli začaly blikat žárovky, měli štamgasti jasno. „Á, Hrůzouka zasejc fofruje!“ Což znamenalo, že paní Koldovská zapnula elektrický mlýnek na obilí. V šenkovně bylo také kanape, na něm ležela paní hostinská a štamgasty vítala slovy: „Tak co hoši, copak si dáte?“ Načež se zvedla a obsloužila je podle jejich přání.

Tannwald – Schumburg, Bahnhofhotel

1917

Hotel U Nádraží v Tanvaldě

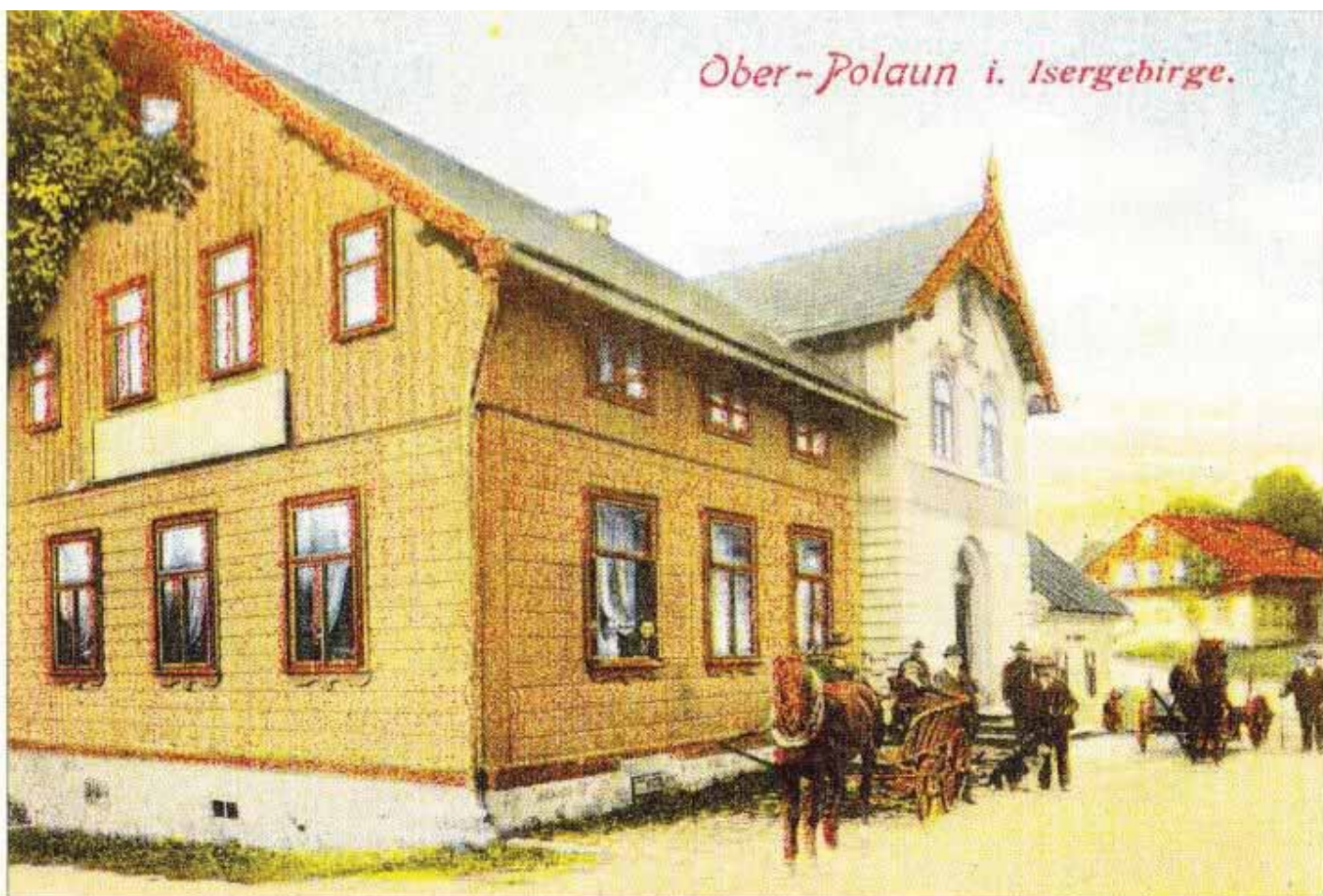
Ačkoliv Krkonošská silnice vybudovaná v letech 1847–1857 a železnice, která přivedla do Tanvaldu první vlak ze Železného Brodu 1. července 1875, měly sloužit především pro potřeby průmyslu, nastala brzy i potřeba lidí cestujících po nich někde nakrmit a ubytovat. Na Šumburku i v Tanvaldě vyrostlo několik hotelů a hospod. Hned u silnice proti nádražní budově stával hotel U Nádraží. Dnes už původní budova nestojí, na jejím místě je park s občerstvením v letních měsících a částečně i dům s malým bistro. V těsné blízkosti stál ještě Hotel U Černého orla a Restaurant pana Millera.

1921

Na Chatkách u Hejnic

Dvouvrcholovému zalesněnému návrší nad Hejnicemi a Ferdinandovem se říká Na Chatkách nebo Na Hrátkách. V tom, jak je to správně, se různé prameny rozcházejí. Jisté však je, že zde v letech 1913 až 1914 hejnický Spolek pro pozvednutí cestovního ruchu vybudoval lesní divadlo. První představení se uskutečnilo 7. června 1914. A protože nejen uměním živ jest člověk, byla zde postavena jednoduchá dřevěná bouda, která poskytla zázemí tisícovce diváků. Možná, že kdyby nepřišla první světová válka, vyrostla by v tomto půvabném koutě i opravdová lesní restaurace, která by byla hodna názvu Horská chata. Jenže... člověk mění, vrchnost mění.

Restaurace s vinárnou na Horním Polubném

1921

Restaurace a vinárna pana Götze vás zve na jelení kýtu. Jestli to pozvání stojí za to, posuďte sami podle receptu: vykoštěné maso z kýty potřeme jalovcem a necháme uležet několik dní v kameninovém hrnci. Obden obracíme. Uleželé maso od jalovce otřeme a prošpikujeme slaninou. Na pekáči zpěníme máslo, cibuli, kořenovou zeleninu, pepř, nové koření, bobkový list a tymián. Přidáme maso a dusíme za podlévání polévkou. Během dušení obracíme. Když je maso měkké, potřeme je rozpuštěným máslem a dáme do trouby zčervenat. Nakonec kýtu vyndáme, omáčku zahustíme moukou, dochutíme citronem a podáváme s máslovými paštičkami s brusinkami.

Chata s pohostinstvím na vrcholu Smrku

1922

Původně neměl na Smrku vedle rozhledny stát žádný výčep. Už při slavnostním otevření však bylo jasné, že něco takového tady stát musí, a tak se původní bouda pro dělníky pomalu změnila v turistickou chatu. U této proměny stál věrně po třicet let tesař Franz Fritsch, rodák z Nového Města pod Smrkem. Rozhledna byla jeho dílem a on ji i chatu hýčkal a vylepšoval, dokud mu síly stačily. Usilovnou prací tu vybudoval solidní zázemí pro turisty. Nebyl to žádný přepychový hotel, ale návštěvníci na zdejší chatu vzpomínali často a v dobrém. Dokonce i v časech, kdy se tu dalo přespat pouze pod střechou na seně, kam se navíc lezlo po žebříku a malým okénkem ve štítě.

1923

Jizerka číslo 1

Původní horská chalupa, která byla v těchto místech evidována v roce 1843, byla později přestavena na hostinec Iserthal, nazývaný též Endlerova bouda. Stávala na samém konci Jizerky směrem od Bukovce proti Hnojovému domu. Číslo 1 měla proto, že tehdejší číslování se dělalo od Bílého Potoka. V 50. letech 20. století hostinec zanikl a na jeho místě byl otevřen zemník pro těžbu žulového perku na stavbu lesních cest. Když se perk přestal těžit, zarostlo místo vřesovištěm. Nyní se zde staví nové rekreační zařízení, které rozpoutalo mnohé vášně. Není nám dáno soudit, a tak jen můžeme držet palce Jizerce, aby to bylo k jejímu prospěchu.

1924

Horská chata Smědava

V roce 1814 tu na mýtině mezi lesy živořilo pár dřevařů, uhlířů a pasáků dobytka. Těžko říct, zda si mysleli, že je tu krásně. Spíš mysleli na to, jak se uživit, a první turisté, kteří sem přicházeli a hovořili o kráse těch míst, jim asi byli k smíchu. Ale turistů bylo čím dál víc a byli čím dál náročnější, takže v jednom podnikavém mozku vznikl nápad, postavit tu pro ně občerstvovací a ubytovací zařízení. Tak se stalo, že zde od roku 1841 láskyplně očekává unavené poutníky horská chata Smědava. Nezlomil ji ani požár 16. června 1932. V roce 1935 povstala z popela jako pták Fénix a je tu pro nás dodnes.

1926

Hospoda Na Louži v Držkově

Hospoda Na Louži si označení hospoda snad ani nezaslouží. Dalo by se říci spíše hostinec nebo restaurace. Paní hostinská, které se říkalo Akina, vedla svůj podnik pevnou rukou a provozovala ho po vzoru známých restaurací, takže se brzy stal oblíbeným místem místní honorace. Lidé tu měli jistotu, že budou nejen prvotřídně obslouženi, ale taky že je nikdo nebude obtěžovat. Akina totiž nesnášela opilce. Když jí připadalo, že se host dostává do nálady, pravila rázně: „A dost, tady už nedostaneš. Dodělej se, kde chceš, ale tady ne.“ A ty, kteří se pokoušeli v podroušeném stavu dostat dovnitř, rovnou vyhazovala.

Chata pod Štěpánkou

1927

Od dokončení rozhledny Štěpánka byla chata její věrná souputnice. Postavená roku 1892 vystřídal několik jmen. Stephansbaude, Rohansbaude, od 15. února 1930 byla v majetku Klubu československých turistů jako chata Na Buchštejně. Správkyněmi v té době byly sestry J. a A. Košťálové. Dnes je v soukromých rukou a jmenuje se Chata Hvězda. Ovšem místní jí tvrdošíjně říkají Chata pod Štěpánkou. Ale co do jména. Hlavní je, že chata zůstává tím, co je v Jizerkách nejpotřebnější. Náručí otevřenou prostým turistům, kteří se potřebují pořádně najíst a trochu si oddechnout.

Lidový dům ve Velkých Hamrech

1927

Přiznávám bez mučení, že k tomuhle hostinci mám velmi osobní vztah. Nejenom že vedle něho celý život bydlím, ale kdysi ho postavili moji příbuzní, řezníci Nepasičtí, a taky tam dělal hostinského kamarád, myslivec Jirka Morávek zvaný Boreček. Boreček se mu říkalo podle jeho pejska Borka. To byl kříženec neurčité rasy, ale číman. Za odměnu „hrál“ na piano nebo dělal „pana Marečka“. To seděl za stolem na židli a klimbal. Dostávalo se mu za to potlesku a kusu buřta, i když někteří hosté bručeli, že odměnu by měl dostat pan Mareček, protože Borek to vlastně jenom odkoukal.

1927

Menu z roku 1927

Vy to ještě nevíte, ale na další straně vás čeká další hotel. Hotel König. A to nebyl hotel ledajaký! Tak jenom koukneme, jaké menu se zde podávalo. Včera to byla polévka hovězí s chřestovým svítkem, ruská vejce jako předkrm, dále pečené sele s knedlíkem a se zelím a jako zákusek linecký dort s tvarohem nebo ořechovým krémem. Dnes vás děvčata zvou na polévku hovězí s pudinkem z rajských jablíček, předkrm je hovězí mozeček s holandskou omáčkou, následuje hovězí morková pečeně s rýží, makarony nebo smaženými brambory, dle chuti. Zakousnout pak můžete višňový dort nebo hradecké čokoládové dortíčky.

Katharinberg „Weißer Hirsch“

Drachenstein, 674 m

Hostinec U Bílého jelena pod Dračím kamenem v Kateřinkách ¹⁹²⁹

Při turistické cestě z Kateřinek na Dračí kámen stávala oblíbená hospoda Zur Weisser Hirsch. Pan hostinský byl náruživý lovec a hospodu i veliký taneční sál měl vyzdobeny kůžemi a parožím jelenů, které dosud skolil. Však mu je také návštěvníci právem obdivovali. Jeho snem však bylo natrefit někdy na skutečného bílého jelena. Po druhé světové válce název hospody zůstal, česky zněl U Bílého jelena. V sále se pořádaly schůze národního výboru, ochotnická divadelní představení a kulturní podniky všeho druhu. Obnovena byla i původní zahradní restaurace. Objekt se však nedařilo udržet v dobrém stavu, chátral a nakonec byl během let 1980 a 1981 zbořen.

1930

Hospůdka Beseda v Proseči nad Nisou

Dole u silnice je vidět hospůdka Beseda, kterou měli v oblibě návštěvníci rozhledny na Prosečském hřebeni a místní pokrokoví dělníci. Kousek nad ní je budova tělocvičny. V dobách, kdy továrna Nisa ještě vyráběla tisíce známých počítačích strojů, používala sál sokolovny k pořádání nejrůznějších schůzí a oslav. Jak nám vyprávěl jeden pamětník, nezapomenutelné byly mikulášské nadílky pro děti zaměstnanců. On věřil v existenci Mikuláše a čerta do té doby, než omylem místo na toaletu otevřel dveře do jiné místnosti, kde si právě skoro dvoumetrový Mikuláš nalepoval bílé vousy a čert si načerno barvil tváře.

Schweizerbaude v Lučanech

1930

Tahle hospůdka stávala při zadní cestě z Lučan na Bramberk. To je ta, která vede kolem pily. Její základy jsou dodnes patrné vlevo od zrekonstruovaného památníku padlých z 1. světové války. Možná to byli právě návštěvníci hospody anebo sám hostinský, koho napadlo postavit pomník padlých právě tady. Možná to byli právě bývalí hosté nebo příbuzní hostů nynějších, kdo se nevrátili z válečných jatek. O tom, proč Schweizerbaude zanikla, kolují dvě verze. Jedna tvrdí, že se po válce nenašel ochotný hostinský, který by ji dále vedl, druhá tvrdí, že ji před odsunem poslední majitel zapálil. Jisté je, že noví čeští osídlenci používali kámen a cihly z bouračky na opravu vlastních chalup.

Turistická chata U Kyselky v Novém Městě pod Smrkem

1930

Chata byla postavena ve dvacátých letech minulého století při cestě k prameni novoměstské kyselky nebo na Smrk. Než však byl položen její základní kámen, došlo k mnoha bouřlivým střetům místních obyvatel s vrchností, která si nepřála, aby lidé k pramenu chodili. Dokonce tu došlo k několika demonstracím. Chata měla krásnou polohu a z venkovního posezení byl nádherný pohled do kraje. Chata fungovala do roku 1932, kdy ji v červenci poškodil požár. Byla pak sice opravena, ale přišla druhá světová válka a v roce 1945 definitivní konec. Byla úmyslně vypálena do základů a už nikdy nebyla obnovena.

1931

Obří sud u Lázní Libverda

Obří sud je dodnes atrakcí pro lázeňské hosty, kteří většinou netuší, že je vlastně kopií sudu staršího, postaveného v roce 1899. Ten dnes opět funguje na vrchu Javorník nad obcí Dlouhý Most. Tam jej tehdy viděl hostinský Stefan Hausmann a ihned si stejnou restauraci nechal vyprojektovat u frýdlantského stavitele Antona Luxe. Podnik byl slavnostně otevřen velkou masopustní slavností 1. února 1931. Pro nás je asi nejzajímavější, že celou stavbu provedlo dvanáct tesařů s devíti dalšími řemeslníky zhruba za jeden rok. A stojí a funguje a okouzluje dodnes. Holt kdo umí, umí. Kdo neumí, kouká.

1932

Muzikanti

V hospodách se taky muzicírovalo. Zaprvé proto, že každá pořádná hospoda měla sál, kde muzikanti nikoho nerušili, zadruhé proto, že každý pořádný muzikant má pořád žízeň, a zatřetí, protože v každé pořádné hospodě stálo piano. Stálo taky v hospodě u Žantů u Kamenice pod Návarovem. Přišel tam jednou „lufták“, sedl k pianu a zahrál. Ale nějak se mu to nezdálo, tak zavolal na pana Žantu: „Pane hostinský, to piáno má nějaký divný zvuk.“ „Ále nemá, to je dobrý piáno, musíte holt mačkat jen ty klapky, co hrajou.“ Ono v tom lokále bývalo kapánek vlhko, a tak některé struny popraskaly a klávesy tak oněměly.

1932

U Toníčka v Horním Maxově

Na Horním Maxově se žilo těžce. Místní se zabývali pěstováním lnu a brambor a chovem dobytka. Požehnáním byl pro obec rozvoj sklářského průmyslu. Největší rozmach Horního Maxova nastal na přelomu 18. a 19. století. Obec měla školu, poštu a hřbitov. Kolem roku 1910 dal Wilhelm Tandler postavit známý maxovský hotel s velkým sálem a nazval ho Gebirgshof am Jubiläumpark (Horský dvůr u jubilejního parku). Současné pojmenování tohoto objektu U Toníčka připomíná rozverného hostinského Antona Fritscheho, který zde dlouhá léta roznášel pivo a svým neotřelým humorem si získával štamgasty.

Idylka

1934

Zrovna takhle to mohlo vypadat v hotelu Radium. Dnes se takovým pobytem říká wellness a relaxuje se při nich. Jak se tomu říkalo kdysi, nevím. Ačkoli je naše pohlednice z minulého století, je na ní wellness. Pán si v klidu čte Ahoj na sobotu a dáma loupe jablíčko. Možná vás taková domácí činnost v restauraci, která je evidentně na úrovni, překvapí. Ale podávání čerstvého ovoce, především jablek z místních zdrojů, se dnes preferuje ve všech wellness podnicích v Rakousku. U nás se tato tradice obnovuje v hotelech s vyšším počtem hvězdiček. Nedílnou součástí zdravého menu by pak měla být ještě čerstvá pramenitá voda.

Mládežnická ubytovna na Velké Jizeře

1934

Zmizelá osada opředená tajemstvím pytláků, čarostřelců a pašeráků měla i svoje moderní dějiny, které byly svázané především s turistikou. I zde vznikala ubytovací zařízení pro turisty. Na pohlednici vidíme mládežnický srub stojící v blízkosti schaffgotschkého loveckého záměčku. Ačkoli byl mnohem mladší než záměček, měla obě stavení stejný osud. Byly to první stavby, které po příchodu Rudé armády 10. května 1945 lehly popelem. Pro osadu, kde se žilo neuvěřitelně těžce, nastal čas zkázy. Nejdřív museli odejít lidé, pak byla odvedena hospodářská zvířata. Vydrancované chalupy zvolna chátraly a v 50. letech byla všechna stavení zbořena. Zkázy ušetřena zůstala jen někdejší nová škola.

1934

Ochotnické divadlo

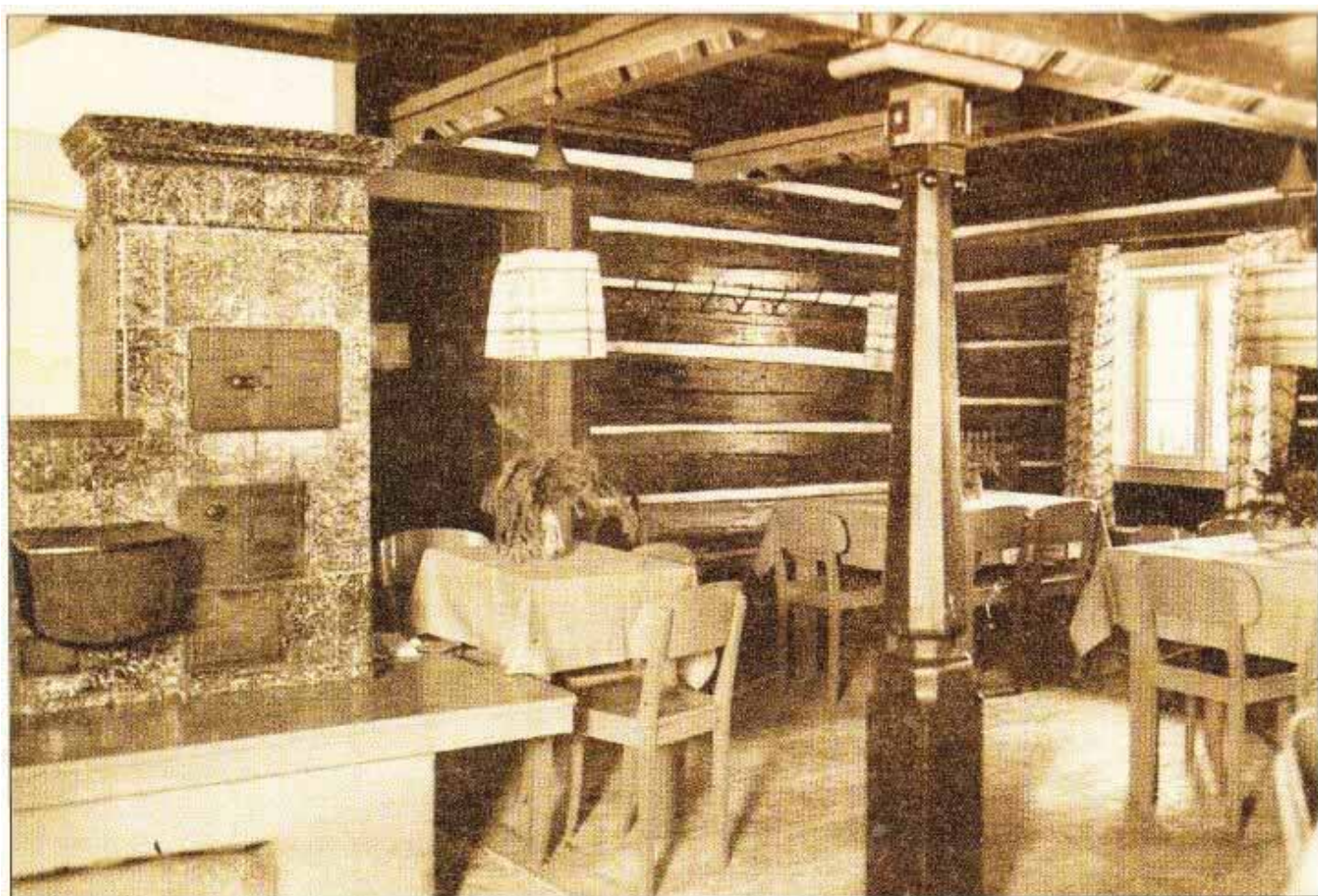
Ochotnické divadlo se u nás na horách hrálo snad všude. Herci by bývali za divadlo život dali a každá premiéra je stála víc úsilí než profesionály v Národním, protože oni vedle hraní ještě museli každý den v potu tváře dobývat chléb svůj vezdejší. Ale samozřejmě, nevděčné obcenstvo vzpomínalo hlavně na ta místa, kde se stalo něco, co do hry rozhodně nepatřilo. Představte si: drama vrcholí, hlavní hrdinka zhroucená na divanu, přichází hlavní hrdina, který má vyřešit otázku života a smrti, pohlédne na hrdinku a řekne: „Marie? Ty ležíš? Tak lež.“ A zase odejde, protože zapomněl text. A vzpomíná se na to ještě po šedesáti letech.

1934

Podobenství o nemocné koze

Koupila tetka kozu, pěknou, mladou. Koza jak majolenka, jen pít moc nechtěla. Tetka to vzala podle strejce. Nepije, je nemocná. Tak zavolala zvířecího doktora. Přijel takový mladý fešák. Pořádně kozu prohlédl, proklepal, poslechl, píchnul injekci, nechal ještě nějaký prášek do žrádla, ale koza pít nezačala. Volala tedy tetka znovu. Tentokrát přijel doktor starší, bylo na něm vidět, že už má v životě leccos za sebou. Kozu pořádně prohlídnul a pak povídal: „Teta, nasadte tý vaší koze mysliveckej klobouk nebo hasičskou přilbu, a jestli se ani pak nerozchlastá, tak ni nepomůže ani svěcená voda.“

Interiér ubytovny na Velké Jizeře

1935

V roce 1845 navštívil Velkou Jizeru jakýsi E. Straube. Díky velmi špatnému počasí musel zůstat v místním hostinci dva dny. Pan Straube tyto dva dny popisuje jako jedny z nejhrůznějších ve svém životě. Všude špína, zápach, a dokonce se uvnitř potkal i s býkem a prasetem. Co však nemohl místním upřít, byla srdečnost a ochota. Naše pohlednice je z roku 1935 a zdá se, že ubytování je na úrovni v té době běžné i v ostatních horských ubytovnách. Těžko říct, jak by si zdejší horalé vedli dnes, kdyby nepřišla druhá světová válka. Ale snad je dobré, že se nad Velkou Jizerou rozprostřel klid. Třeba se sem konečně mohly vrátit duše těch, kteří museli svůj domov opustit v roce 1945.

Kino a restaurace Koruna v Desné

1935

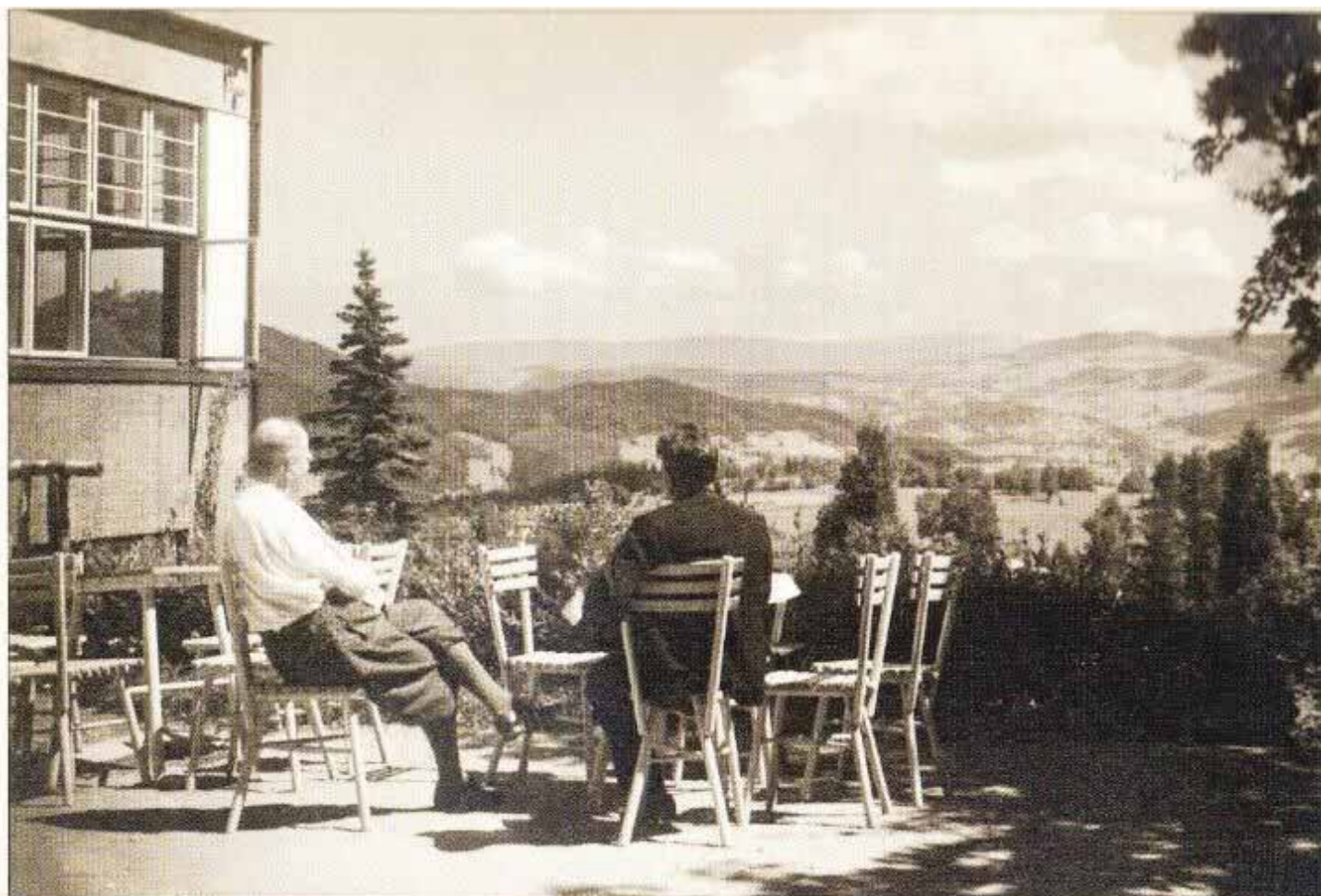
Lidstvo se neustále snaží o zdokonalování něčeho. Této snaze se nevyhnul ani film. Směřuje ke stále věrohodnějšímu prožitku děje na plátně. V celkem krátké době jsme byli svědky změny černobílého němého filmu k 3D promítání, které by mělo být téměř totožné se skutečností. A přece... Bude někdo někdy s láskou vzpomínat na ony dokonalé biografy, tak jako pamětníci vzpomínají na kino, které bylo součástí restaurace Koruna v Desné III? Z kinosálu se vstupovalo přímo do lokálu a vytápění bylo vyřešeno velkými kamny. Když dohořívala, pan Tůma rázně zarchotil roštěm a přiložil. A nikomu to nevadilo.

1935

Přehradní restaurace na Souši

Přehrada Souš na Černé Desné byla vybudována z hlediska čistě ekonomického jednak jako protipovodňová ochrana průmyslové oblasti v údolí Desné a Kamenice, jednak jako zásobárna vody pro suchá období. Nicméně se brzy stala navzdory studené vodě vyhledávanou rekreační oblastí. Blízko hráze, kde byly písčité pláže, vystavěl ve 30. letech minulého století J. Watzlawik restauraci Talsperrebaude Darre, která sloužila nejen návštěvníkům přehrady, ale i majitelům četných chat a chatiček, které tu vyrostly. V roce 1969 se však přehrada stala zásobárnou pitné vody a veškeré rekreační aktivity byly zakázány. A tak spolu s několika dalšími objekty Talsperrebaude zmizela ze světa.

Parkhotel ve Smržovce

1935

Parkhotel byl koncipován jako tzv. vyhlídková restaurace, které byly svého času v módě. Zahradní a okrašlovací spolek ve Smržovce jej nechal postavit v městském parku, kterému se nejprve říkalo Schulbusch (Školní les) a později Kaiserhöhe (Císařská výšina). Autorem prvního návrhu dřevěné restaurace byl místní stavitel Josef Applt. Ta byla slavnostně otevřena 29. června 1901. Protože Smržovka tehdy prožívala svůj boom, byl zájem o restauraci velký a rostoucí tržby dovolily její přestavbu z dřevěné na zděnou. Do dnešní podoby byla přestavěna v roce 1929 a od 5. ledna 1930 slouží i k ubytovacím účelům.

1936

Liščí bouda na Kristiánově

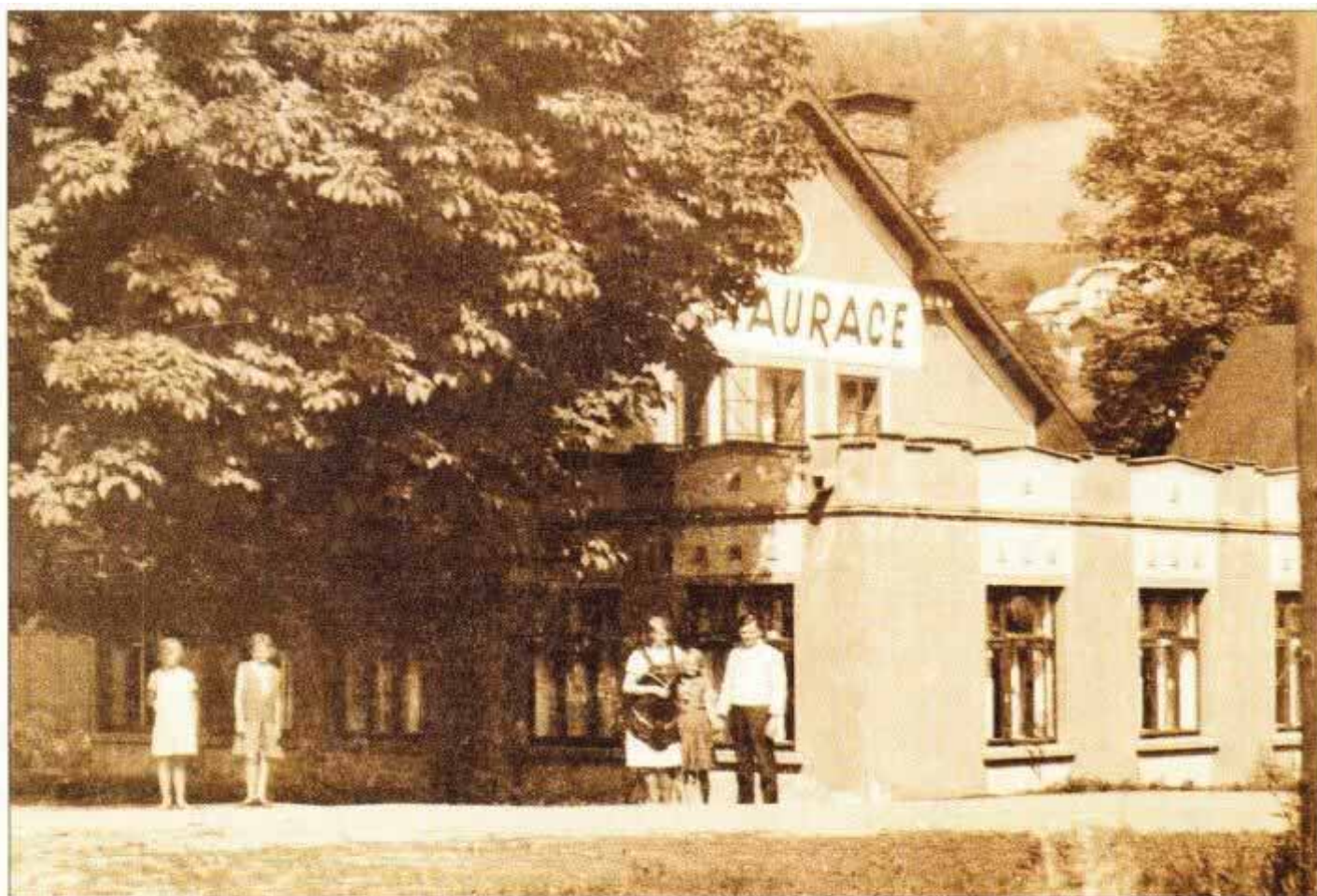
Tahle nádherná Liščí bouda, která se tak nejmenuje proto, že by v Kristiánově lišky dávaly dobrou noc, ale podle svých prvních majitelů, manželů Fuchsových, původně vůbec nestála tady. Fuchsovi ji postavili pravděpodobně v roce 1791 na Nové Louce vedle tzv. Staré huti založené roku 1756 Janem Josefem Kitem. Když byla huť na Nové Louce v roce 1839 stržena, Fuchsovi chalupu rozebrali a přenesli ke sklářské huti na Kristiánově, kde fungovala jako hutní hospoda. Přečkala velký požár v roce 1887 i požár panského domu v roce 1938, druhou světovou válku i léta poválečná. Dnes je v ní Muzeum sklářství a přírody a sídlo Horské služby ČR.

1937

Chata Pyramida na Jizerce

Vyprávění o jizerskohorských hospodách by nebylo úplné, kdybychom vynechali chatu Pyramida. Své jméno dostala podle sloupu vztyčeného zde na počest hraběte Wilhelma Clam-Gallase, syna majitele panství. Původně to byla brusírna skla, později přestavěná na hostinec. Ten ale neproslavilo jméno Wilhelm Clam-Gallas, ale Marta Kakrdová. Narodila se v roce 1910, jako dcera zdejšího hostinského a starosty Franze Kunzeho, a vládla v Pyramidě až do své smrti v roce 1977. Vypráví se o ní mnoho historek. Měla jsem možnost prolézt Pyramidu zrekonstruovanou a vylepšenou od sklepa až po střechu. A věřte nebo ne. Její laskavý duch tu vládne pořád.

1937

Zájezdní hostinec U Petrtýlů v Plavech

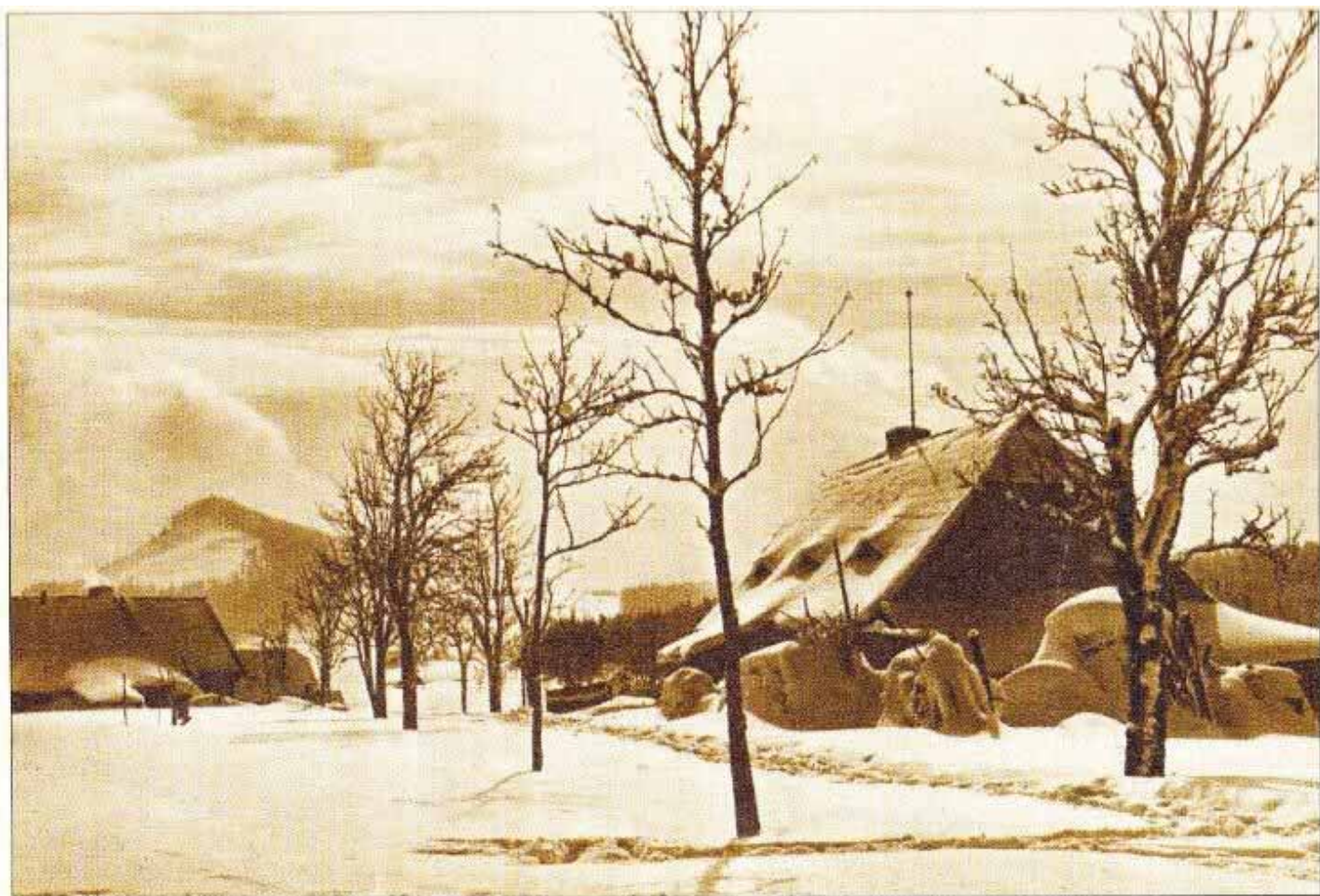
Každá fotografie nebo pohlednice v sobě nese příběh. Jenže do osmi řádků se vejde tak málo. Je to velká škoda. Přála bych vám, abyste se mnou seděli v kuchyni dědičky tohoto hostince a poslouchali vyprávění o jeho historii. Je spleť a jímavá osudy lidí, kteří jej vybudovali. No, třeba vám ten příběh přineseme někdy jindy a někde jinde než v kalendáři. A tak ve zkratce. Byl to zájezdní hostinec s řeznictvím a vlastní porážkou. Ležel na trase Jablonec nad Jizerou – Jablonec nad Nisou. Skláři z Jablonečka ve čtyři ráno vyrazili na cestu, v šest si v Plavech dali prdelačku, přepráhli čerstvé koně a jeli do Jablonce. Na gáblík a přeprahání se stavovali i na zpáteční cestě.

Domov turistů v Josefově Dole

1938

Jen rumištní rostliny a náletové křoviny dnes prozrazují místo, kde v zadním Josefově Dole stával za mostem při silnici na Karlov Touristenheim. Tento název byl poněkud zavádějící, protože znavení turisté se mohli osvěžit v šenkovně nebo v prosklené verandě a ti, kteří už nemohli dál, tu měli možnost přespání, ale další služby, které hostinec poskytoval, už s turistikou příliš nesouvisely. Nebo si myslíte, že znavený turista toužil zahrát si kulečnicku nebo preludovat na piano? A vůbec nejvíc, myslíte, že se dožadoval služeb nájemných děvčat, která zde byla k dispozici? Ne ne, holenkové. Tady se pěkně za větrem asi konávaly jiné radovánky než turistické srazy!

1938

Pešákovna na Jizerce

Pešákovna nebyla původně hospodou a své jméno má po posledních trvalých obyvatelích. Je to poslední stavení na Jizerce směrem od Bukovce. Mám na ni i osobní vzpomínky. Volali mi, že jim do garáže vlezla liška a odmítá utéct. Skočila jsem do auta a řítila se do hor a připadala jsem si šíleně odvážná a báječná. Než jsem dojela, liška pošla. Bylo to v podstatě dobře, protože si vůbec neumím představit, jak bych celou situaci zvládla vybavena jen smyčkou na fixaci prasat a injekční stříkačkou. Zvlášť poté, co jsem lišku odvezla na vyšetření a zjistilo se, že měla vzteklinu. Hospoda tenkrát sice byla plná hostů, ale naštěstí si lišku nikdo nešel pohladit, a tak všechno dobře dopadlo.

1939

Hostinec Lesní zámek ve Ferdinandově

Jizerské hory byly protkány sítí hospůdek, které poskytovaly skromné pohoštění každému, kdo do nich vstoupil. Tahle se jmenovala Lesní zámek a mohli byste tu dostat Krautsopp neboli místní zelňačku. To se vezme čerstvé bílé zelí, jemně se nakrájí a uvaří ve vodě. Když je měkké, přidáme kmín a brambory a nakonec polévku zahustíme jíškou z hladké mouky. Dochutíme solí nebo masoxem. Pokud byste měli ještě málo, můžete se dorazit Krautnudeln. To se uvaří zvlášť široké nudle a bílé zelí, scedí a všechno se to smíchá s výpekem z vepřové pečeně. Úplně nejlepší je, když ještě kousek masa zbyde. To se rozkrájí na malé kousky a přidá k nudlím se zelím. Dochutíme už jenom solí.

Údolní bouda v Kořenově

1940

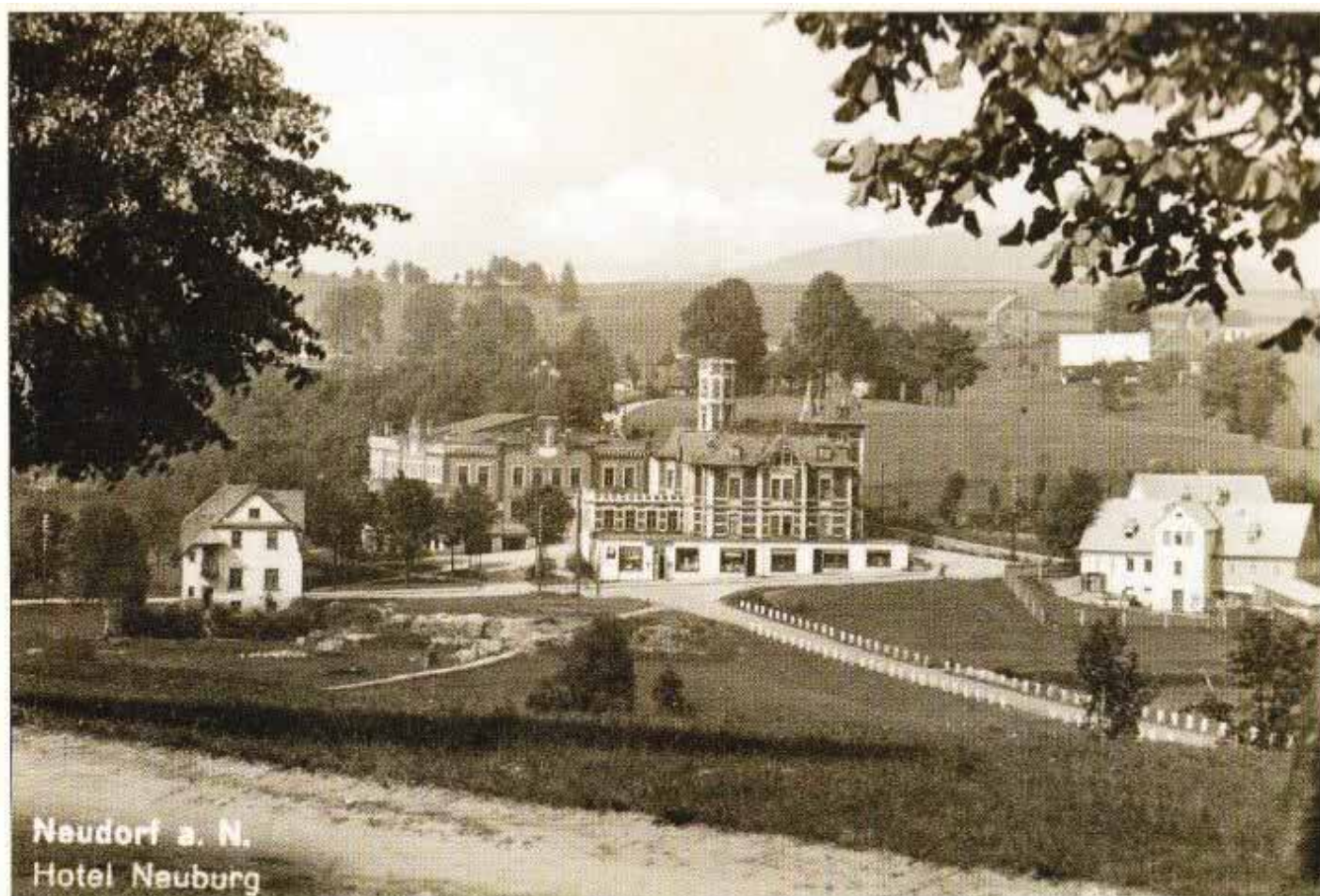
Údolní bouda už dávno nestojí, zůstala po ní jen betonová základová deska, ale místo, kde stála, se tak říká pořád. Byl to oblíbený podnik mládeže z širokého okolí, protože se tu pořádaly taneční zábavy. Mohla jsem o ní vědět víc, protože za války tam měla být na práci nasazená moje teta Svatka. Ale teta si z neznámého důvodu postavila hlavu a šla sloužit do Harrachova. Když pak dostala první volno a jela domů do Velkých Hamrů, dovezl ji vlak pouze do Polubného (Grünenthal), odtud se po strastiplné cestě ve strašlivé bouřce dostala na hlavní silnici a po té šla vedle opovrhované Tallbaude až domů pěšky.

1941

U Trompetra v Bedřichově

V domě u autobusové zastávky pod Weberovou chatou bývala hospoda. Hospodský měl třináct dětí, tak si musel patřičně hledět hostů, aby to všechno uživil. Každý večer vyprovázel štamgasty hodný kus cesty a vyhrával jim na trubku. Snad tím chtěl zahnat zlé duchy, kteří v okolí provozovali své nekalé rejdy. Například polesného Lichteneckera si při odchodu z hospody vzaly do parády víly a strašidla, omámily ho a vydaly napospas světýlkům, která ho chtěla svést z cesty. Probudil se nad ránem u kamene vedle cesty na Novou louku. Aby vyhnal zlé síly, nechal polesný postavit na onom kameni dřevěný kříž. Kříž uhnul, kámen kdosi vyvrátil, a tak nám zbyl jen název bývalé hospody U Trompetra.

Hotel König na Nové Vsi

1943

Při pohledu na nádherný a majestátní komplex hotelu König těžko uvěříte, že tento luxusní podnik vznikl přestavbou továrního objektu. Nejdřív tu byly močály a skály porostlé lesem, pozemky nevhodné k jakémukoli zemědělskému využití. Zde začal Konrád König v letech 1882–1887 budovat továrnu, která se zpočátku specializovala na sklářskou výrobu, později byl program rozšířen o výrobu celulóidového a bižuterního zboží. Koncem 19. století přistavěl vilu připomínající hrad a přilehlé pozemky změnil na rozsáhlý park. V roce 1908 s konečnou platností přestavěl továrnu na hotel, svého času největší na Jablonecku.

U Švýcar v Černé Říčce

1965

Přes sto let stará hospoda Antona Fridricha, které se mezi námi neřekne jinak než „U Švejcar“, dnes už jako hospoda neslouží. Je to škoda, protože od roku 1955, kdy vznikl hasičský sbor v Černé Říčce, sloužila jako jeho hlavní stan. Byla to symbióza prospěšná pro obě strany. Když se v hospodě samovznítily brikety a dům byl plný žlutého štiplavého kouře a prachu, muži hasiči hasili a vyváželi doutnající brikety ven a ženy hasičky uklízely. Pak se slavil úspěšný zásah. Jindy zase hasiči popíjeli po cvičení a hospodský jim přišel říct, že jim hoří hasičárna. Naštěstí to jenom doutnaly hadry, které spadly na horký výfuk. No, a zase bylo co slavit.

1967

Černá Studnice

Kde jinde začít putování po jizerskohorských hospodách než právě tady. Od chvíle, kdy bylo rozhodnuto, že zde vyrostе kamenná rozhledna, bylo počítáno i s chatou, která by poskytovala návštěvníkům nejnútnejší zázemí. Po slavnostním otevření 14. srpna 1905 byl zájem o rozhlednu tak veliký, že si záhy vyžádal přestavbu chaty, která proběhla v letech 1907–1908, a tak se ve své době stala Černá Studnice nejdůležitějším turistickým zařízením v širokém okolí. Její kapacita byla 800 osob a disponovala pokoji pro hosty, studentskou ubytovnou, stájemí a garážemi. Měla vlastní studni a telefon. Provoz byl celoroční.